การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือของคนสามช่วงอายุในจังหวัดเชียงใหม่*

An Analysis of Lexical Change in Northern Thai Cuisine Terms among Three Generations in Chiang Mai

อิสรีย์ สว่างดี**
Itsaree Sawangdee
ทัศนาลัย บูรพาชีพ***
Tasanalai Burapacheep

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้คำและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงลักษณะของคำและความหมายของคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือ คำศัพท์ที่ใช้ศึกษาในงานวิจัยนี้ประกอบด้วยคำศัพท์ 48 คำ ซึ่งอ้างอิงจากงานวิจัยของโกสินทร์ ปัญญาอธิสิน (2552) โดยกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ใน

---

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์การประกอบอาหารในภาษาไทยถิ่นเหนือของคนสามช่วงอายุในจังหวัดเชียงใหม่”.

** นิสิตระดับปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ติดต่อได้ที่: kookhkik@yahoo.com

*** รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ติดต่อได้ที่: fhumtab@ku.ac.th

งานวิจัย คือ ผู้บอกภาษาชาวไทยถิ่นเหนือจำนวน 30 คน แบ่งออกตามระดับช่วงอายุเป็น 3 กลุ่มคือ ช่วงอายุที่ 1 อายุ 55-65 ปี ช่วงอายุที่ 2 อายุ 35-45 ปี และช่วงอายุที่ 3 อายุ 15-25 ปี

ผลที่ได้จากการวิจัยสรุปได้ว่า อายุที่แตกต่างกันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างในการใช้คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือ โดยผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 1 พบว่ามีการใช้คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือมากที่สุด ในขณะที่ช่วงอายุที่ 3 พบว่ามีการใช้คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือที่ยังคงใช้กันอยู่ทั้ง 3 ช่วงอายุ มีทั้งสิ้น 35 คำ คำศัพท์ที่กำลังจะสูญหายมีทั้งสิ้น 11 คำ และคำศัพท์ที่ไม่ปรากฏผู้ใช้แล้วมีทั้งสิ้น 2 คำ

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือพบว่ามีการแปรทั้งเสียงพยัญชนะและสระในผู้บอกภาษาทุกช่วงอายุ โดยช่วงอายุที่ 3 มีการแปรมากที่สุด ส่วนการแปรด้านศัพท์ก็เช่นเดียวกัน คือ มีการใช้ศัพท์อื่นแทนคำศัพท์การประกอบอาหารเดิมในทั้ง 3 ช่วงอายุ นอกจากนี้ในการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือซึ่งเปรียบเทียบความหมายระหว่างผู้บอกภาษาทั้ง 3 ช่วงอายุโดยใช้ความหมายของผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 1 เป็นเกณฑ์ ซึ่งพบว่ามีการเปลี่ยนความหมายของคำศัพท์ 3 ลักษณะ คือ ความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้า และความหมายแบบผสม

คำสำคัญ: คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือ; การเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียง; การเปลี่ยนแปลงทางด้านคำศัพท์; การเปลี่ยนแปลงทางด้านความหมาย

Abstract

This research aimed to study the lexical usage and the lexical change of Northern Thai cuisine terms among three generations in Chiang Mai

to identify some change in phonological and semantic aspects. The list of the Northern Thai cuisine terms used for the interview comprised 48 words complied by Panyaatisin (2009). The materials and data for this research work were collected from thirty informants living in Chiang Ma of three age categories, which were 55-65, 35-45 and 15-25 years of age.

The analysis reveals that the usage of Northern Thai cuisine terms were influenced by age. The oldest generation (55-65 years old) maintained the highest usage of traditional Northern Thai cuisine words, while the youngest group was found to use the fewest traditional terms. Furthermore, the study found that 35 cuisine terms were still used by all the three generations; 11 cuisine terms were expected to gradually fall out of use and two cuisine terms were now obsolete.

Regarding phonology, vowel and consonant variation were found in the usage of all three age groups, while the youngest generation (15-25 years old) exhibited these variations most prominently. In addition, it was found that the three groups borrowed cooking words from other dialects. Finally, as regards the semantic change of the terms under study, three categories of the change have been identified: the broadening of meaning, the narrowing of meaning and the combination of the two.

Keywords: Northern Thai cuisine terms; phonological change; lexical change; semantic change

ความสำคัญของปัญหา

ภาษาถิ่นแท้จริงแล้วมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงระบบความคิด ระบบภูมิปัญญา รวมถึงอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มคนที่ใช้ภาษานั้นๆ ในขณะเดียวกันหากโยงเข้ากับความสำคัญในการอนุรักษ์ความเป็นไทย

ภาษาถิ่นก็เป็นสิ่งที่ช่วยบ่งบอกถึงความเป็นท้องถิ่น ดังนั้นการจะรักษาความเป็นท้องถิ่นไว้ได้นั้นเราจึงจำเป็นที่จะต้องรักษาภาษาถิ่นนี้เอาไว้ด้วย

แต่ปัจจุบันพบว่าภาษาไทยถิ่นเหนือถือเป็นภาษากลางของเขตล้านนา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนและมีผู้พูดมากที่สุด ปัจจุบันพบว่าภาษาถิ่นมีแนวโน้มสูญหายไปพร้อมกับมีการใช้คำภาคกลางที่กลายเป็นสำเนียงท้องถิ่นแทน หรือมีการใช้คำภาคกลางหรือคำแบบคนกรุงเทพมหานคร กล่าวคือมีการใช้เพียงสำเนียงของภาษาถิ่นเท่านั้น แต่ศัพท์สำคัญๆ ได้หายไป (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2550)

“อายุ” ถือเป็นปัจจัยทางสังคมที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยถิ่นเหนือ ดังที่ปราณี กุลละวณิชย์ (2535: 21-23) สรุปไว้ว่าอายุเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งกำหนดให้ผู้พูดภาษามีสถานภาพทางสังคมต่างกันและอาจทำให้เกิดการแปรภาษา การใช้ภาษาของคนที่อายุต่างกันจะใช้ภาษาแตกต่างกัน หากศึกษาตั้งแต่ภาษาของคนรุ่นเก่าไปจนถึงภาษาของคนรุ่นใหม่ก็จะทำให้เห็นภาพรวมของภาษาที่เปลี่ยนแปลงจากอดีตไปถึงอนาคตได้ ดังนั้นในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยถิ่นเหนือโดยนำประเด็นเรื่อง “อายุ” มาเป็นเกณฑ์พิจารณา เพื่อนำเสนอภาพรวมที่เกิดขึ้นจริงของภาษาไทยถิ่นเหนือ ในขณะเดียวกันก็เพื่อให้ผู้คนในท้องถิ่นหันมาตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ภาษาไทยถิ่นเหนือไว้นั่นเอง

กลุ่มคำศัพท์ที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของภาษาคือคำศัพท์ที่ใช้ในการประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือ ทั้งนี้เพราะในแง่มุมหนึ่งของวัฒนธรรมอาหารถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่แตกต่างกันของคนในแต่ละสังคมและยังเป็นผลิตผลของการผสมผสานวัฒนธรรมที่สั่งสมมาของคนในสังคมอีกด้วย นอกจากนี้อาหารยังเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต (ประหยัด สายวิเชียร, 2547: 22) โดยเฉพาะอาหารไทยถิ่นเหนือ ซึ่งกระบวนการทำนั้นได้รับอิทธิพลมากจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม และลักษณะทางสังคม จึงทำให้อาหารท้องถิ่น

เหนือมีความหลากหลายอย่างยิ่ง พิจารณาได้จากการรวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหารในเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่าในอาหารไทยถิ่นเหนือมีจำนวนคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหารที่แยกไว้อย่างละเอียด ตามที่โกสินทร์ ปัญญาอธิสิน (2552) ได้ศึกษาไว้ในเรื่อง “การศึกษาคำเรียกการทำอาหารในภาษาไทยถิ่นเหนือตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์” โดยคำศัพท์การทำอาหารในภาษาไทยถิ่นเหนือมีจำนวนทั้งสิ้น 48 คำ

จากการศึกษาคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือทั้ง 48 คำ ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นชาวเชียงใหม่และพูดภาษาไทยถิ่นเหนือในชีวิตประจำวัน พบว่ารู้จักและใช้คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือเพียงบางคำเท่านั้น ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาว่าการใช้คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือนั้นมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรและในผู้ใช้ภาษาที่ต่างอายุกันมีการใช้คำศัพท์เหล่านี้ต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำศัพท์การประกอบอาหารของคนสามระดับอายุในภาษาไทยถิ่นเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาลักษณะการแปรของเสียง ศัพท์และความหมายของคำศัพท์การประกอบอาหารของคนสามช่วงอายุในภาษาไทยถิ่นเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะการใช้คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือของคนสามช่วงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ จากผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 1 คือ 55-65 ปี ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มคนในอดีต ช่วงอายุที่ 2 คือ 35-45 ปี ซึ่งถือเป็นตัวแทนของกลุ่มคนในปัจจุบัน และช่วงอายุที่ 3 คือ 15-25 ปี ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มคนในอนาคต

2. ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือ ผู้วิจัยอ้างอิงมิติแห่งความแตกต่าง 9 มิติจากงานวิจัยของโกสินทร์ ปัญญาอธิสิน (2552) ซึ่งมิติทั้ง 9 ประกอบด้วย “จุดประสงค์” “วิธีทำให้กินได้” “น้ำ” และ “น้ำมัน” ซึ่ง 4 มิติแรกเป็นมิติที่เด่น ครอบคลุมทุกคำ ส่วนมิติเฉพาะเจาะจงที่เหลือได้แก่ “เวลา” “การใช้พริกแกง” “ชนิดของพริกแกง” “วัสดุอุปกรณ์” และ “วัตถุดิบ” โดยผู้วิจัยได้นำมิติทั้ง 9 มาใช้ในการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาเพื่อวิเคราะห์เรื่องการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของผู้บอกภาษาทั้ง 3 ช่วงอายุ

การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือ และในการเตรียมรายการคำก่อนที่จะไปเก็บข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือจากหนังสือที่เกี่ยวกับการทำอาหารไทยถิ่นเหนือ วัฒนธรรมการกินอาหารไทยถิ่นเหนือ เรื่องคำศัพท์ในการประกอบอาหารของไทยตามภูมิภาคตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ของ โกสินทร์ ปัญญาอธิสิน (2552) ซึ่งศึกษาเรื่อง “การศึกษาคำเรียกการทำอาหารในภาษาไทยถิ่นเหนือตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์” โดยแบ่งออกเป็น 6 หมวด คือ หมวดต้ม หมวดจี่ หมวดขั้ว หมวดต้อด หมวดหมั๋กและหมวดอื่นๆ ในหมวดต้มจะประกอบด้วยคำศัพท์ 14 คำ คือ แก๋ง เข้ว จอ จ๊อ ต้ม เจ๋ว มอบหรือมอก ญ๋ำ$_1$ ลวก หล่ำ อ๋บ อ่อม อุ๊ด ฮุ่ม หมวดจี่ 12 คำ คือ จี่ ป่าม ปิ้ง ญ่าง เผา/แอน หม๋ก หลน หลาม อ่อง$_1$ แอ๋บ๋ ฮม ฮิง หมวดขั้ว 5 คำ คือ ขั้ว ผัดหรือโซ้ หรือซว้า ลวน อ่อง$_2$ อ๊อ๋ก หมวดต้อด 4 คำ คือ จิ๊น ต้อด สู่ ฮ้วม หมวดหมั๋ก 4 คำ คือ จ่อม ดอง หมั๋ก ฮ้า หมวดอื่นๆ 8 คำ คือ กิ๊น ต๋ำ ลาบ ส้า$_1$/ญ๋ำ$_2$ ส้า$_2$ หง หนึ้ง หลู้

การคัดเลือกผู้บอกภาษา

ในการสัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์การใช้คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือ ผู้วิจัยคัดเลือกผู้บอกภาษาจำนวน 30 คน โดยกำหนดช่วงอายุของผู้บอกภาษาออกเป็น 3 กลุ่มคือ ช่วงอายุที่ 1 อายุระหว่าง 55-65 ปี ช่วงอายุที่ 2 อายุระหว่าง 35-45 ปี และช่วงอายุที่ 3 อายุระหว่าง 15-25 ปี โดยช่วงอายุละ 10 คน

ทั้งนี้ช่วงอายุที่ 1 ถือได้ว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มคนในอดีต ช่วงอายุที่ 2 ถือเป็นตัวแทนของกลุ่มคนในปัจจุบัน และช่วงอายุที่ 3 ถือได้ว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มคนในอนาคต โดยอาชีพของผู้บอกภาษาคือ พ่อครัวหรือแม่ครัวเท่านั้น เพราะถือว่าเป็นอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือ ยิ่งไปกว่านั้น ผู้บอกภาษาต้องเกิดและอาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่ต้องการศึกษา ไม่เคยอพยพโยกย้ายไปอยู่ถิ่นอื่นมาก่อน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนแรกในการสัมภาษณ์ คือ การสัมภาษณ์เพื่อศึกษาการใช้คำศัพท์การประกอบอาหารที่ผู้บอกภาษารู้จักและใช้ในชีวิตประจำวันของคน 3 ช่วงอายุ ขั้นตอนที่สองคือ การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ โดยดูการปรากฏของเสียง พยางค์หรือคำ และประโยค เพื่อวิเคราะห์และดูวิธีการใช้คำและการแปรของคำศัพท์ ซึ่งอาจมีการแปรเสียง พยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์อย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ยังศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านความหมาย โดยพิจารณาเปรียบเทียบองค์ประกอบทางความหมายของคำศัพท์ที่ใช้ทั้ง 3 ช่วงอายุ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เกณฑ์ในการพิจารณาการใช้คำศัพท์

ในการพิจารณาเปรียบเทียบการใช้คำศัพท์การประกอบอาหารของคน 3 ระดับอายุในภาษาไทยถิ่นเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ระหว่างผู้บอกภาษาทั้ง 3

ช่วงอายุ ผู้วิจัยจะแสดงในรูปแบบค่าร้อยละ โดยนำข้อมูลการใช้คำศัพท์ประกอบอาหารของผู้บอกภาษาทั้ง 48 คำ มาวิเคราะห์หาอัตราร้อยละของการใช้คำทั้งหมด โดยคำศัพท์ที่พบแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1) คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือที่ยังคงใช้กันอยู่ทั้ง 3 ช่วงอายุ

2) คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือที่กำลังจะหายไป

3) คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือที่ไม่ปรากฏผู้ใช้

หลังจากที่ได้แบ่งคำศัพท์ออกเป็น 3 ประเภทแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำคำศัพท์ในกลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มคำศัพท์ที่ยังคงใช้กันอยู่ทั้ง 3 ช่วงอายุมาพิจารณาการใช้คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือของผู้บอกภาษาทั้ง 3 ช่วงอายุ โดยเกณฑ์ในการพิจารณา คือ

หากพบว่าผู้บอกภาษาทั้ง 3 ช่วงอายุใช้คำศัพท์เกินร้อยละ 50 จะถือว่าคำศัพท์นั้นยังคงมีแนวโน้มที่จะใช้กันอยู่ในปัจจุบันและอนาคต

หากเปรียบเทียบการใช้คำศัพท์ของผู้บอกภาษาทั้ง 3 ช่วงอายุ แล้วพบว่ามีการใช้คำศัพท์ลดลง โดยเฉพาะในผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 3 จะถือว่าคำศัพท์นั้นเป็นคำศัพท์ที่ยังคงใช้กันอยู่ แต่มีโอกาสที่จะสูญหายได้ในอนาคต ยกตัวอย่างเช่น คำว่า กั๊น และ ลวน

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือที่ยังคงใช้กันอยู่ทั้ง 3 ช่วงอายุ

คำศัพท์	**การใช้คำศัพท์ที่พบในผู้บอกภาษา (ร้อยละ)**		
	ช่วงอายุที่ 1	**ช่วงอายุที่ 2**	**ช่วงอายุที่ 3**
กั๊น	60	50	30
ลวน	80	80	40

จากตารางข้างต้น ผู้วิจัยจัดให้ทั้งสองคำอยู่ในกลุ่มคำศัพท์ที่ยังคงใช้กันอยู่ทั้ง 3 ช่วงอายุ แต่มีการใช้มากในผู้บอกภาษาที่ 1 และ 2 คือ เกิน/เท่ากับร้อยละ 50 แต่มีการใช้น้อยในผู้บอกภาษาที่ 3 คือ ต่ำกว่าร้อยละ 50 ดังนั้นคำศัพท์นั้นก็มีโอกาสที่จะสูญหายได้นั่นเอง

2. เกณฑ์ในการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง ศัพท์ และความหมายที่พบ

2.1 ในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียงของภาษาในคน 3 ช่วงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยพิจารณาการแปรด้านเสียงโดยมีเกณฑ์ดังนี้

2.1.1 การพิจารณาให้เป็นศัพท์เดียวกัน ศัพท์ 2 ศัพท์ที่ใช้แทนคำเดียวกัน หากจำนวนพยางค์เท่ากัน แต่มีหน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ หรือหน่วยเสียงวรรณยุกต์ หน่วยเสียงใดเสียงหนึ่งแตกต่างกัน แต่ความหมายเหมือนกัน ผู้วิจัยจัดให้เป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน ตัวอย่างเช่น

เสียงพยัญชนะ ต้อด /t/ ~ท้อด /th/
/t/ พยัญชนะกัก ไม่ก้อง ไม่มีลม ปุ่มเหงือก
/th/ พยัญชนะกัก ไม่ก้อง มีลม ปุ่มเหงือก

2.1.2 ศัพท์ 2 ศัพท์ที่ใช้แทนคำเดียวกัน หากอธิบายได้ว่าเป็นเรื่องของการละเสียงของผู้บอกภาษาทุกช่วงอายุ โดยคำศัพท์ยังคงมีความหมายเดิม ผู้วิจัยจัดให้เป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน เช่น

การละเสียง ซว้า /sw/ ~ซ้า/s/

2.2 ในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางด้านศัพท์ ผู้วิจัยพิจารณาลักษณะการแปรทางด้านศัพท์ที่เกิดในกลุ่มคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือนั้น คือ การใช้ศัพท์อื่นแทน โดยใช้ศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมาแทนศัพท์เดิม กล่าวคือ ผู้บอกภาษาสามารถเลือกใช้คำศัพท์ได้มากกว่า 1 คำในการอธิบายศัพท์ ยกตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 2 แสดงการเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือในกลุ่มคำศัพท์ที่ยังคงใช้ทั้ง 3 ช่วงอายุ

คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือเดิม	**คำศัพท์อื่นที่พบจาการสัมภาษณ์**		
	ช่วงอายุที่ 1	**ช่วงอายุที่ 2**	**ช่วงอายุที่ 3**
อ่อง/ʔci :ɳ^{21}/	ขั้ว/khua:$^{44ʔ/}$	ขั้ว/khua:$^{44ʔ/}$ ผั๊ด/phat^{24}/	ขั้ว/khua:$^{44ʔ/}$ ผั๊ด/phat^{24}/

3. ในการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย ผู้วิจัยจะนำความหมายที่ได้จากการสัมภาษณ์เรื่องมิติความแตกต่างทั้ง 9 มิติ ในผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 1 มาจัดเป็นคำนิยามความหมายของคำศัพท์และใช้คำนิยามดังกล่าวเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบกับความหมายที่ใช้ในผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 2 และ 3

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการใช้คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือของคน 3 ช่วงอายุ

ผู้วิจัยพบการใช้คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือ 3 ลักษณะ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือที่ยังคงใช้กันอยู่ในทั้ง 3 ช่วงอายุ หมายถึง คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือที่พบการใช้ในผู้บอกภาษาทั้ง 3 ระดับอายุ ซึ่งในงานวิจัยนี้พบจำนวน 35 คำของคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือทั้งหมด 48 คำ คิดเป็นร้อยละ 72.92

ตารางที่ 3 แสดงการใช้คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือที่ยังคงใช้กันอยู่ทั้ง 3 ช่วงอายุ

คำศัพท์	การใช้คำศัพท์ที่พบในผู้บอกภาษา (ร้อยละ)			คำศัพท์	การใช้คำศัพท์ที่พบในผู้บอกภาษา (ร้อยละ)		
	ช่วงอายุที่ 1	ช่วงอายุที่ 2	ช่วงอายุที่ 3		ช่วงอายุที่ 1	ช่วงอายุที่ 2	ช่วงอายุที่ 3
1. กิ๊น	60	50	30	2. แก๋ง	100	100	90
3. ขั้ว	100	90	70	4. เข้ว	100	80	60
5. จอ	80	80	60	6. จี่	100	80	60
7. เจ๋ว	90	60	30	8. ดอง	70	50	30
9. ต้ม	100	100	100	10. ตำ	90	80	70
11. ต้อด	100	100	90	12. ป่าม	70	20	20
13. ปิ้ง	100	100	70	14. ผั๊ด/โซ้/ซว้า	100	80	80
15. ญ่าง	100	100	70	16. ญ๋ำ$_1$	80	80	60
17. เญี้ย	100	100	100	18. ลวก	100	100	100
19. ลวน	80	80	40	20. ลาบ	80	60	40
21. ส้ำ$_1$/ญ๋ำ$_2$	70	60	30	22. ส้ำ$_2$	80	60	20
23. หง	100	100	80	24. หมั๋ก	100	70	70
25. หม๋ก	80	70	40	26. หนึ้ง	100	90	80
27. หลน	40	30	30	28. หลู้	40	40	20
29. เผา/แอน	80	70	70	30. อ๋บ	80	50	20
31. อ่อง$_2$	80	70	60	32. อ่อม	90	80	40
33. แอ็บ๋	90	70	40	34. ฮุ่ม	10	80	40
35. ฮิง	40	40	20				

จากตาราง สามารถแบ่งคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือที่ยังคงใช้ทั้ง 3 ช่วงอายุ ออกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

ศัพท์ที่ยังคงใช้กันอยู่และมีแนวโน้มว่าจะยังคงใช้กันในอนาคตมีจำนวนทั้งสิ้น 19 คำ คิดเป็นร้อยละ 39.58 ของคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยคำว่า เญี้ย (กิ๋น) แก๋ง ขั้ว เข้ว จอ จี่ ปิ้ง ต้ม ต้อด ผัด ญ่ำ$_1$ ญ่าง เผา ลวก อ่อง$_2$ หมั๋ก ต๋ำ หง หนึ้ง

คำศัพท์ที่ยังคงใช้กันอยู่ทั้ง 3 ช่วงอายุแต่มีโอกาสที่จะสูญหายไปในอนาคต ประกอบด้วยคำทั้งสิ้น 16 คำ คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยคำว่า เจ๋ว ลวน ลาบ ส้า$_{1/}$ ญ่ำ$_2$ ส้า$_2$ หม๋ก แอ็บ๋ อ่อม ฮุ่ม ป่าม หลู้ หลน ฮิง อ๋บ ดอง กั๊น

1.2 คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือที่กำลังจะหายไป หมายถึงคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือที่มีการใช้คำศัพท์เฉพาะในผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 1 เท่านั้น หรือมีการใช้ในผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 1 และ 2 คำศัพท์ที่กำลังจะหายไปมีทั้งหมด 11 คำคิดเป็น 22.91 ของคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือ ประกอบด้วยคำว่า จ่อม จ๊อ จี๋น มอบ/มอก สู่ หลาม อ๊อ๋ก อ่อง ฮ้า ฮม ฮ้วม

1.3 คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือที่ไม่ปรากฏผู้ใช้ หมายถึง ไม่ปรากฏผู้ใช้ในทั้ง 3 ช่วงอายุ การใช้คำศัพท์ประเภทนี้ผู้วิจัยพบว่า มี 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.16 ซึ่งปรากฏในคำดังต่อไปนี้คือ หล่ำ และ อุ๊ด

2. ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางเสียง ศัพท์ และความหมายของคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือ ในจังหวัดเชียงใหม่

2.1 การเปลี่ยนแปลงทางเสียง

ทั้งนี้จากการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือทั้ง 48 คำดังกล่าว พบว่าสามารถจำแนกการเปลี่ยนแปลงทางเสียงได้ 2 ประการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1 การแปรเสียงพยัญชนะ หมายถึง การที่ผู้บอกภาษาในช่วงอายุต่างๆ ออกเสียงพยัญชนะต้นหรือพยัญชนะท้ายได้หลายเสียง โดยที่ยังคงความหมายเดิมอยู่ ยกตัวอย่างเช่น

- เสียง [t]~ [th] ในคำว่า “ต้อด” อธิบายว่า เสียงพยัญชนะกัก อโฆษะ เกิดที่ปุ่มเหงือก [t] ในคำว่า “ต้อด” แปรเป็นเสียงพยัญชนะกัก อโฆษะ เกิดที่ปุ่มเหงือก [th] ออกเสียงว่า “ท้อด” ซึ่งพบในกลุ่มผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 2 และ 3

2.1.2 การแปรเสียงสระ หมายถึง การที่ผู้บอกภาษาในช่วงอายุต่างกันออกเสียงโดยแปรเสียงสระจากเสียงหนึ่งเป็นอีกเสียงหนึ่ง โดยเสียงที่แปรมีความแตกต่างกันในเรื่องของฐานกรณ์ ระดับของลิ้น หรือความสั้นยาวของเสียง เพียงประการใดประการหนึ่ง หรือหลายประการก็ได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- สระ [o]~ [u] ในคำว่า “หง” อธิบายคือ เสียงสระหลัง ระดับลิ้นกลาง ค่อนข้างสูง เสียงสั้นริมฝีปากห่อ ในคำว่า หง แปรเป็นเสียงสระหลัง ระดับลิ้นสูง เสียงสั้น ริมฝีปากห่อ ออกเสียงว่า หุง การแปรของเสียงดังกล่าวพบในผู้บอกภาษาทั้ง 3 ช่วงอายุ

2.2 การเปลี่ยนแปลงทางศัพท์

การใช้คำศัพท์อื่นหมายถึงการใช้ศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมาแทนศัพท์เดิม กล่าวคือผู้บอกภาษาทั้ง 3 ช่วงอายุสามารถเลือกใช้คำศัพท์ในการประกอบอาหารได้มากกว่า1 คำ

ตารางที่ 4 แสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือที่ยังคงใช้กันในทั้ง 3 ช่วงอายุ

คำศัพท์	คำศัพท์อื่นที่พบจากการสัมภาษณ์		
	ช่วงอายุที่ 1	ช่วงอายุที่ 2	ช่วงอายุที่ 3
1. หม๋ก	-	ญ่าง	ญ่าง
2. จี่	-	ปิ้ง	ปิ้ง/ญ่าง
3. อ่อง$_2$	ขั้ว	ขั้ว ผั๋ด	ขั้ว ผั๋ด

2.3 การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำ

จากการวิเคราะห์ความหมายของคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือในผู้บอกภาษาช่วงอายุต่างกัน พบว่า สามารถจำแนกออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

2.3.1 คำศัพท์ที่มีการเปลี่ยนแปลงประเภทความหมายกว้างออก ความหมายกว้างออก หมายถึง ความหมายของคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือที่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะขยายออกจากความหมายเดิมและทำให้มีความหมายครอบคลุมมากขึ้น โดยเปรียบเทียบระหว่างนิยามศัพท์และความหมายที่ใช้ในผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 2 และ/หรือ 3 คำศัพท์ในกลุ่มนี้มีจำนวน 6 คำ ประกอบด้วยคำว่า ฮุ่ม หนึ้ง ส้า$_1$/ญ้ำ$_1$ ต้ม หม๋ก ลวน

2.3.2 คำศัพท์ที่มีการเปลี่ยนแปลงประเภทความหมายแคบเข้า ความหมายแคบเข้า หมายถึง ความหมายของคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือที่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่แคบหรือจำกัดลง หรือใช้เฉพาะบางความหมายของความหมายเดิมเท่านั้น โดยเปรียบเทียบระหว่างนิยามศัพท์และความหมายที่ใช้ในผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 2 และ/หรือ 3 คำศัพท์ในกลุ่มนี้มีจำนวน 8 คำ ประกอบด้วยคำว่า ป่าม ฮิง หม๋ก เผา/แอน เข้ว ขั้ว ลาบ หลน

2.3.3 คำศัพท์ที่มีความหมายแบบผสม หมายถึง ในคำศัพท์ 1 คำ มีการเปลี่ยนแปลงภายในคำมากกว่า 1 ประเภท คือ มีทั้งความหมายกว้างออกและแคบเข้า ดังจะพบในศัพท์ต่อไปนี้ คำศัพท์ในกลุ่มนี้มีจำนวน 1 คำ คือคำว่า ต๋ำ พบการเปลี่ยนแปลงทางความหมายแบบกว้างออกในมิติการใช้น้ำมัน และพบการเปลี่ยนแปลงทางความหมายแบบแคบเข้าในมิติเรื่องวัตถุดิบ

2.3.4 คำศัพท์ที่มีความหมายคงเดิม คำศัพท์ที่มีความหมายคงเดิม หมายถึง ความหมายของคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือที่ไม่พบการเปลี่ยนแปลงทางความหมายในผู้บอกภาษาทั้งสามช่วงอายุ กล่าวคือ ผู้บอกภาษาทั้ง 3 ช่วงอายุใช้คำศัพท์ดังกล่าวในความหมายที่เหมือนกัน คำศัพท์ในกลุ่มนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 30 คำ ประกอบด้วยคำว่า แอ็บ๋ อ่อง$_2$ จ๊อ อ๊อ๎ก อ่อม ส้า$_2$ กั๊น จื๋น สุ่ ลวก แก๋ง อ่อม ฮม ผัด/โซ้/ซว้า ต้อด ดอง ฮ้า อ่อง$_1$ ปิ้ง ญ่าง อ๋บ จี่ หลู้ ฮ้วม จอ หง มอบ/มอก ญ๋ำ$_1$เจ๋ว หลาม

ตัวอย่างการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของคำว่า เข้ว

คำศัพท์	นิยามคำศัพท์
“เข้ว”	การประกอบอาหารเพื่อนำไปรับประทานได้ทันที ไม่ต้องนำไปปรุงต่อ โดยการทำอาหารให้สุกด้วยความร้อน ใช้น้ำ ไม่ใช้น้ำมัน ใช้เวลานาน นอกจากนี้การเข้วจะใช้หรือไม่ใช้พริกแกงเป็นพริกแกงพื้นฐานก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของอาหาร ชนิดของพริกแกงที่ใช้ คือ พริกแดงเท่านั้น ส่วนวัสดุที่ใช้คือ หม้อ และวัตถุดิบในการเข้ว คือ เนื้อสัตว์หรือน้ำตาล

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบทางความหมายของผู้บอกภาษาทั้ง 3 ช่วงอายุ คำว่า “เข้ว”

ผู้บอกภาษา	องค์ประกอบทางความหมาย								
	จุดประสงค์	วิธีทำให้กินได้	น้ำ	น้ำมัน	เวลา	พริกแกง	ชนิดพริกแกง	วัสดุ	วัตถุดิบ
ช่วงอายุที่ 1	**+กินได้ทันที +ปรุงต่อ**	+ ความร้อน	+น้ำ	-น้ำมัน	+นาน	**±ใช้**	**±พริกแดง**	+หม้อ	**±น้ำเมี่ยง ±เนื้อสัตว์ +น้ำตาล +กะทิ**
ช่วงอายุที่ 2	**+กินได้ทันที +ปรุงต่อ**	+ ความร้อน	+น้ำ	-น้ำมัน	+นาน	**±ใช้**	**±พริกแดง**	+หม้อ	**±น้ำเมี่ยง ±เนื้อสัตว์ +น้ำตาล +กะทิ**
ช่วงอายุที่ 3	**+ปรุงต่อ**	+ ความร้อน	+น้ำ	-น้ำมัน	+นาน	**-ใช้**	**-พริกแดง**	+หม้อ	**+น้ำตาล +กะทิ**

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า ความหมายของคำว่า “เข้ว” ในผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 1 คือ [+กินได้ทันที] [+ปรุงต่อ] [+ความร้อน] [+น้ำ] [-น้ำมัน] [+เวลานาน] [±ใช้พริกแกง] [±พริกแดง] [+หม้อ] และ [±เนื้อสัตว์/น้ำเมี่ยง] ซึ่งแตกต่างกับความหมายของผู้บอกภาษาในช่วงอายุที่ 3 ในมิติเรื่องวัตถุประสงค์ คือ [+ปรุงต่อ] มิติเรื่องการใช้พริกแกง คือ [-ใช้] และมิติเรื่องวัตถุดิบ คือ [+กะทิ]

กล่าวคือ ผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 1 และ 2 ระบุว่าการ “เข้ว” สามารถใช้หรือไม่ใช้พริกแกงในการปรุงรสก็ได้ขึ้นอยู่กับอาหาร ซึ่งพริกแกงที่เลือกใช้จะเป็นประเภทพริกแดงเท่านั้น ส่วนในกรณีที่ไม่ใช้พริกแกงผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 1 และ 2 จะหมายถึง การเคี่ยวน้ำเมี่ยงนั่นเอง อย่างไรก็ตามผู้บอกภาษาในช่วงอายุที่ 3 กล่าวว่าจุดประสงค์ในการ “เข้ว” นั้น ก็เพื่อนำไปปรุงต่อเท่านั้น เช่น การเคี่ยวกะทิหรือน้ำตาล เป็นต้น จะเห็นว่าในการเปลี่ยนแปลงของมิติความแตกต่างเรื่องจุดประสงค์ในทำอาหาร การใช้พริกแกง และชนิดของพริกแกง

ของผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 3 ส่งผลให้ความหมายของคำศัพท์มีความหมายที่แคบลง เฉพาะเจาะจงมากขึ้น จึงจัดได้ว่าเป็นลักษณะของ**ความหมายแคบเข้า**นั่นเอง

สรุปผล

จากการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์และการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยถิ่นเหนือของผู้บอกภาษา 3 ช่วงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยในครั้งนี้มีประเด็นสำคัญดังนี้

1. ช่วงอายุที่ต่างกันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างในการใช้คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือ โดยพบการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับ กล่าวคือ คำศัพท์ที่ยังคงใช้อยู่ทั้ง 3 ช่วงอายุ มีจำนวน 35 คำ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 72.92 แต่พบว่ามีเพียง 19 คำที่ผู้บอกภาษาทั้ง 3 ช่วงอายุใช้มากกว่าร้อยละ 50 นั่นแสดงให้เห็นว่า มีคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือเพียง 19 คำที่ผู้บอกภาษาทุกช่วงอายุส่วนใหญ่รู้จักและใช้ในชีวิตประจำวัน และมีคำศัพท์ที่แม้จะปรากฏว่ามีการใช้ในทั้ง 3 ช่วงอายุ แต่มีแนวโน้มว่ามีการใช้ลดลง และมีโอกาสที่จะสูญหายไปถึง 16 คำ

2. นอกจากจะเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้คำศัพท์แล้ว ยังพบว่ามีคำศัพท์อีกจำนวนหนึ่งที่กำลังจะหายไปจากการใช้ชีวิตประจำวันของผู้พูดภาษาไทยถิ่นเหนือ ในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากคำเหล่านั้น ไม่ปรากฏการใช้ในช่วงอายุที่ 2 หรือ/และ 3 ทั้งนี้ วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2526: 38) ได้กล่าวสรุปไว้ว่าอาจเป็นเพราะว่ากรรมวิธีการทำอาหารหรือความคิดนั้นได้หายไปจากสังคม ทำให้โอกาสในการใช้คำนั้นหมดไปจากสังคมนั่นเอง

3. การเปลี่ยนแปลงของภาษาด้านเสียงและคำศัพท์ ผลที่พบลักษณะแรกคือ การแปรทางด้านเสียง ซึ่งผู้วิจัยพบว่าการแปรเสียงพยัญชนะและสระนั้นเกิดขึ้นได้ในผู้บอกภาษาทุกช่วงอายุ โดยช่วงอายุที่ 1 มีการแปรของเสียงสระและพยัญชนะน้อยกว่าผู้บอกภาษาในช่วงอายุที่ 2 และ 3 นอกจากนี้ผู้บอกภาษา

ช่วงอายุที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีการแปรเสียงสระและพยัญชนะมากที่สุด ในส่วนของการแปรเสียงวรรณยุกต์ จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงในเสียงพยัญชนะและสระ แต่เสียงวรรณยุกต์ยังคงใช้เช่นเดิมอยู่

4. การแปรทางด้านศัพท์นั้น ผู้วิจัยพบว่ามีการแปรเกิดขึ้นในผู้บอกภาษาทุกช่วงอายุ โดยพบมากที่สุดในผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 3 ส่วนผู้บอกภาษาช่วงอายุที่ 1 นั้น มีการแปรน้อยที่สุด

5. ในการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของคำศัพท์ พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงประเภทความหมายแคบเข้ามากกว่าความหมายกว้างออก โดยการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดมากในช่วงอายุที่ 2 และ 3

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงตัวแปรทางสังคมอื่นๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือ

2. ควรมีการศึกษาการใช้ศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือในบุคคลทั่วๆ ไป ไม่เฉพาะเจาะจงแค่ผู้ประกอบอาชีพทำอาหารเท่านั้น เพื่อศึกษาดูการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยถิ่นเหนือต่อไป

3. ควรมีการศึกษาการใช้ศัพท์และการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยถิ่นเหนือของบุคคล 3 ช่วงอายุในแง่มุมอื่นๆ อย่างกว้างขวาง ไม่เฉพาะคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือเท่านั้น

4. ควรมีการรวบรวมคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือเพื่อจัดทำเป็นพจนานุกรมภาษาถิ่น เพื่ออนุรักษ์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือให้คงอยู่คู่สังคมไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

โกสินทร์ ปัญญาอธิสิน. 2552. **การศึกษาคำเรียกการทำอาหารในภาษาไทยถิ่นเหนือตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประหยัด สายวิเชียร. 2547. **อาหาร วัฒนธรรมและสุขภาพ**. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์.

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์. 2526. **ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ: วิวัฒนาการภาษาไทยและภาษาอังกฤษ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2550. **แผนที่ภาษาชาติพันธุ์ในประเทศไทย: กรณีภาษาชาติพันธุ์ในภาคเหนือ. การสัมมนาทางวิชาการเรื่อง "ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมในประเทศไทยเพื่อจัดทำแผนที่วัฒนธรรมภาคเหนือ"** 28 กันยายน 2550. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.